

Zwolle kleurt mooier met mensen samen

Beschouwing bij de begroting 2017

GroenLinks Zwolle

Michiel van Harten | Eildert Noorda | Remko de Paus | Arne Pronk | Patrick Rijke

"De wereld is niet mooi. Maar jij kan haar een beetje mooier kleuren!" Met deze woorden voor een nieuwgeboren leventje trof Herman van Veen de juiste toon: welke zorgen er ook mogen zijn over de toestand van en in de wereld, mensen kunnen de wereld een beetje mooier maken.

Dat is precies wat zo veel inwoners van onze mooie stad doen: ze ontplooien bijvoorbeeld vaker en vaker creatieve initiatieven in de ruimte die anderen onbenut laten. Ze nemen meer en meer het initiatief om onze manier van leven ook op de lange duur vol te kunnen houden, met respect voor de natuur en de draagkracht van de aarde. En ze doen belangeloos van alles en nog wat voor hun medemensen die extra zorg en aandacht behoeven.

En de gemeente Zwolle 'kantelt' met ze mee. Pakweg het afgelopen decennium zien we de verschuiving, de verandering, maar ik noem het ook de worsteling, van een stadsbestuur dat zich meer en meer plooit naar de activiteiten, de acties en initiatieven van ondernemende mensen en organisaties in de stad.

GroenLinks wil deze begroting met de plannen voor het volgend jaar dan ook tegen deze achtergrond beoordelen. Zet deze begroting voldoende stappen in de goede richting, naar een duurzame Zwolse toekomst, een kleurrijke, creatieve *samen*leving die die naam waardig is en waar mensen een overheid treffen die actief met hen meewerkt en er voor hen is als ze dat nodig hebben?

Het financiële perspectief

Was het in de afgelopen jaren richting geven tegen de verdrukking van alle bezuinigingen in, nu is in een paar maanden tijd het financiële perspectief totaal veranderd.

Feitelijk praten we hier dan ook niet alleen over de begroting voor volgend jaar, maar moeten we ons bezinnen op zinvolle *investeringen voor de verdere toekomst* en noodzakelijke bestedingen om de *schadelijke effecten van de bezuinigingen van de afgelopen jaren te repareren*.

Reparatiewerk en achterstallig onderhoud

Reparatie1: werk

Om met dat laatste te beginnen. GroenLinks heeft met lede ogen aangezien dat de afgelopen tientallen jaren door rauw rechts regeringsbeleid heel wat werk van maatschappelijke waarde is wegbezuinigd. Het gaat vaak om eenvoudige, soms maar 'kleine' werkzaamheden. Maar met een enorme betekenis voor de mensen die het werk verrichten. En van onschatbare waarde voor de samenleving.

Het is hartstikke goed dat de gemeente zelf plannen heeft om mensen in dienst te nemen in zogeheten garantiebanen. Tot 2023 wel 32 banen... Maar er is nog veel meer werk in de stad te doen. Wij stellen voor om nog eens 250 mensen aan werk te helpen waar we allemaal beter van worden:

- toezichthouders in de stadsbussen, die in de spits alles in goede banen leiden en in de rustige tijden ouderen kunnen helpen met in- en uitstappen
- hulpconciërges en klassenassistenten die in onze basisscholen de werkdruk van de leerkrachten verlichten
- huismeesters die de hele dag aanspreekbaar zijn in sociale huurflats: daar leven veel mensen samen die weinig geld en vaak weinig om handen hebben, maar die wel veel zorgen en vaak veel gezondheidsproblemen hebben; zij kunnen wel wat extra hulp, aandacht en toezicht gebruiken.

GroenLinks denkt verder aan natuurliefhebbers die natuur- & milieulessen verzorgen in het vele groen in en om de stad, en aan fietscoaches die mensen in de binnenstad en in wijkwinkelcentra wijzen op plekken waar ze fietsen het beste kunnen stallen en mensen aanspreken op foutief geparkeerde fietsen. Maar het kan ook gaan om werkzaamheden als gids om toeristen in de stad te ontvangen en wegwijs te maken. Of om begeleiders van sportactiviteiten in de open lucht. Er zijn vele voorbeelden te bedenken.

Misschien kunnen we het in de vorm gieten van dienstencheques niet alleen voor inwoners maar ook voor clubs, organisaties en bedrijven. Of we betalen als gemeente voor het werk zoals de Haagse StiP-banen. Het gaat erom dat mensen die nu langs de kant staan, weer een zinvolle bijdrage leveren aan de samenleving die wordt gewaardeerd, ook in financiële zin.

Vergeleken met een uitkering zijn dit soort banen met minimumloon of iets daarboven relatief goedkoop. Want we besparen op uitkeringen, en daar krijgen we dan voor een klein beetje meer 250 extra ogen en oren en werkende handen in de stad voor terug.

GroenLinks wil dat we deze winter benutten om samen een mooi plan hiervoor te bedenken, zodat we volgend jaar heel veel Zwollenaren perspectief op werk en waardering kunnen geven.

Verder maken we ons natuurlijk sterk voor beschut werk voor wie dat nodig heeft.

Reparatie2: armoede

Een tweede wond die eindelijk eens genezen moet worden is de armoede. In het verleden hebben we hier al verschillende kleinere ingrepen en grote operaties voor bepleit. Was natuurlijk allemaal "niet nodig", we "deden genoeg", het zou "allemaal goed komen". Toegegeven, onze pleidooien om het bereik van de regelingen te verbeteren hebben geleid tot maatregelen en die weer tot een stijgende lijn.

Maar 1 op de 8 (12,2%) huishoudens leeft op of rond de ondergrens en maar liefst 1 op de 10 kinderen groeit op in armoede. En die bereiken we lang niet allemaal met onze huidige regelingen. GroenLinks ziet daarom wel wat in het idee van een declaratiefonds. Naar ons gevoel zijn de uitvoeringskosten veel hoger dan bij onze plannen indertijd voor een Stadspas. Maar als zo'n fonds wel op draagvlak kan rekenen in de raad, doen wij daar graag aan mee. Het gaat immers niet om het middel maar om het doel: Zwolle armoedevrij. Wat ons betreft komt dit fonds volgend jaar zo snel als kan beschikbaar voor alle mensen tot en met 130% van het sociaal minimum en in de variant met een hoge tegemoetkoming.

Reparatie 3: zorg

Een derde gat dat door de bezuinigingen is geslagen betreft de zorg. Toen we de overgang van de zorg van rijk en provincie naar de gemeente aan het voorbereiden waren heeft GroenLinks gewaarschuwd voor al te hooggespannen verwachtingen over de mogelijke besparingen.

We verwezen naar ervaringen in het buitenland, waar de eerste jaren na de overgang de kosten juist opliepen. En we haalden adviezen aan die voorspelden dat als hulpverleners dichter in de leefwereld van mensen gaan opereren er ook meer problemen op tafel komen die om aanpak vragen.

Het zou de partijen die dachten dat we het als gemeente allemaal wel voor minder geld konden doen, sieren als bij ze deze begroting toe zouden geven dat dat wat minder florissant uitpakte. Onze tegenbegroting van vorig jaar, waarin we *structureel* meer geld uittrokken voor de zorg, werd op dit punt weggehoond.

B&W kiezen er nu voor om de gaten die zijn gevallen met *incidentele* middelen te dichten. En – lezen we verstoep in een informatienota door te werken met budgetplafonds en bekostigingsstops, waardoor er wachtlijsten ontstaan. Dat willen we niet. Geen wachtlijsten en niet ieder jaar opnieuw bijplussen omdat er tekorten ontstaan.

GroenLinks pleit er nu nóg een keer voor, zeker nu er nota bene ook nog eens genoeg geld is, de financiële druk op de transformatie in het sociaal domein weg te nemen, wijkteams, hulpverleners en cliënten de tijd geven om geleidelijk en verantwoord om te schakelen.

Verdere reparaties

Er vallen nog veel meer dingen te repareren. We noemen hier nog het beheer op het groenonderhoud, natuur- en milieueducatie en de indexering van kleine subsidies: bij dat laatste gaat voor de gemeente om relatief kleine bedragen, maar voor de betrokken instellingen en verenigingen kan het een enorm verschil maken. Na zoveel jaren nullijn, moeten we nu we als overheid de trap opgaan, ook de kleintjes in de stad mee naar boven tillen. Dat betekent waarschijnlijk ook een flinke verbetering van het kunstzinnige klimaat in onze stad.

Tot slot van het hoofdstuk 'reparaties' merken we nog op dat ook de bezuinigingen op de gemeentelijke organisatie te ver zijn doorgeschoten. Ons standpunt is dat een initiatiefrijke stad een veeleisende stad is, die vraagt om een actieve inzet van de gemeente. Wilt u gewoon eens eerlijk toegeven dat dat hele idee van de 'terugtrekkende overheid' wishful thinking was, een fata morgana, ik noem het: een neoliberale natte droom.

Investeren in de toekomst

Duurzame investeringen

Het coalitieakkoord wijdt mooie woorden aan een toekomstbestendige stad en een duurzame samenleving. En in deze begroting is de ambitie herhaald dat Zwolle energieneutraal wordt. Om als gemeente onze ambities om energieneutraal en klimaatbestendig te worden zo snel als mogelijk waar te maken, wil GroenLinks investeren in de toekomst van onze stad. Laten we de miljoenen die bijvoorbeeld in het stadsontwikkelfonds zitten benutten voor groene en duurzame investeringen. Daaruit kunnen we dan initiatieven van de grond tillen voor alternatieve vormen van distributie in en rond het centrum: geen vieze vrachtwagens meer in de Diezerstraat, maar elektrische vaar- en voertuigen op groene stroom.

In dit verband noemen we ook het idee van de *tiny forests*: snelgroeiende bossen ter grootte van een tennisveld, die je gemakkelijk op allerlei plekken in de stad aanlegt en die al gauw het aanzien van een heus bos hebben. Hartstikke goed voor de wateropvang in de klimaatbestendig te maken stad, fijn voor de kwaliteit van de lucht die we inademen, geweldige natuurspeelplekken voor kinderen en bovendien fantastische biotoop voor stadsvogels, bijen, vlinders, egels...

Onderwijs in een gezonde omgeving

Verder pleiten wij voor een versnellingsactie 'Schone klassen, groene schoolpleinen'. Nog niet zo lang geleden hebben we van het onderwijs gehoord dat de meeste schoolgebouwen niet erg duurzaam zijn, bovendien vaak ongezond en zeker niet geschikt voor de wensen dat het 21ste-eeuws onderwijs stelt.

Tot slot: de raad aan zet

"De gemeenteraad is de baas van de gemeente" – als docent leg ik het zo vaak aan jongeren uit. De beleidscyclus stelt bij uitstek de raad in de gelegenheid deze positie waar te maken.

Deze begroting is gepresenteerd in een nieuwe vorm, juist met de bedoeling het sturend vermogen van de raad te verbeteren. We hebben drie doelen afgesproken:

- meer aansluiting bij de effecten in de stad (opgaven/ambities)
- meer onderscheid in hoe we dat willen bereiken (doelen) en wat we doen (activiteiten)
- betere aansluiting tussen inhoud en geld.

In drie vragen samengevat:

- wat willen we bereiken?
- wat gaan we daarvoor doen?
- wat gaat dat kosten?

Het spijt ons oprecht dat we moeten vaststellen dat we deze vragen niet kunnen beantwoorden met deze begroting. Helemaal niet voor de meeste programma's (dat is niet fijn, maar dat hadden we nou eenmaal afgesproken), maar ook bij de paragrafen die wel op de nieuwe manier zijn uitgewerkt.

Trendcijfers ontbreken en indicatoren zijn gebrekkig. Terwijl juist de indicatoren "hét middel voor de raad om te monitoren of de effecten en prestaties worden behaald die de raad met het college heeft afgesproken."

Wij vinden dat we zo (nog) niet kunnen controleren of we geld wel op de juiste dingen inzetten, laat staan dat we als raad kunnen sturen of bijsturen. Dat is een ernstige tekortkoming. We vragen de raad, het afstemmingscomité in het bijzonder, en de wethouder van financiën om zo snel mogelijk zicht te geven op een wending in dit veranderproces. Het goed kunnen controleren en sturen is immers in het belang van onze inwoners.

Een tweetal suggesties daarom van onze kant.

Stuur raadsleden van allerlei fracties als het ware als 'verkenners' vooruit bij het voorbereiden van de volgende begroting. Voor het verkennen van nieuwe terreinen in het grondbeleid hebben we dit al uitgewerkt in een motie.

En de begroting zou ook voor al onze initiatiefrijke inwoners een document moeten zijn waar ze houvast aan hebben. Wij stellen daarom voor dat we ook inwoners betrekken bij de opzet en leesbaarheid van de begroting.

Maar laten we vooral ook samen met inwoners de enorme opgaven rond zorg, werk en leefklimaat aanpakken. Onze inwoners zijn het immers die – met het stadsbestuur als achtergrondkoor – de stad een beetje mooier kleuren!